

هنر و معماری در دوره قاجار

مؤلف:

نرگس عبدی فر

نشر راشدین

Rashedin Publication

سرشناسه : عبدی فر، نرگس، ۱۳۶۳ -
 عنوان و نام : هنر معماری در دوره قاجار / مولف نرگس عبدی فر؛ عکاس امان
 پدیدآور : عسکری.
 مشخصات نشر : تهران : راشدین، ۱۳۹۲.
 مشخصات : ۱۹۰ ص. مصور.
 ظاهری :
 شابک : 978-600-7092-71-2
 وضعیت فهرست : فیبا
 نویسی :
 یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس.
 موضوع : معماری قاجاریان
 موضوع : هنر قاجاری
 موضوع : ایران -- تاریخ -- قاجاریان، ۱۱۹۳ - ۱۳۴۴ ق.
 رشته افزوده : عسکری، امان، عکاس
 بندی کنگره : ۱۳۹۲ ۹۵۲۴/۱۲۸۰ NA
 رده بندی دی : ۷۲۰/۹۵۵
 شماره : ۲۲۵۷۶۲۸
 کتابشناسی :
 ملی :

ناشر راشدین

■ انتشارات راشدین

■ عنوان کتاب:

هنر معماری در دوره قاجار

■ مولف:

نرگس عبدی فر

■ نظارت علمی:

راهب عالی

■ نظارت کیفی:

محمد معین سررخی

■ صفحه آرا و طراح جلد:

افسانه حسینیگی

■ عکاس

امان عسکری زاد

■ چاپ و صحافی:

طرح امروز

■ نوبت چاپ:

اول-۱۳۹۲

■ شمارگان:

۱۰۰۰

■ شابک:

۹۷۸-۶۰۰-۷۰۹۲-۷۱-۲

■ قیمت:

رنگی ۲۵۰۰۰۰ ریال سیاه سفید ۱۲۰۰۰۰ ریال

■ نشانی:

میدان انقلاب - کارگر شمالی - کوچه رستم - پ ۲۰ - واحد ۷

■ تلفن / نمابر:

۶۶۴۹۲۶۹۴ - ۶۶۴۰۸۲۲۴

■ پایگاه اینترنتی:

www.rashedin.com

■ پست الکترونیک:

Email: rashed1829@yahoo.Com

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۱۳	فصل اول: معماری (ساختار و تزیینات) کاخهای دوره قاجار.....
۱۴	مقدمه.....
۱۵	۱-۱- ترکیب کلی کاخهای قاجار.....
۱۵	۱-۲- موقعیت و محل ساخت کاخها.....
۱۶	۱-۳- موقعیت قرارگیری کاخ و باغ نسبت به یکدیگر.....
۱۶	۱-۳-۱- دیوارهای کاخهای قاجار.....
۱۷	۱-۳-۱-۱- بناهای تک عملکردی.....
۱۷	۱-۳-۱-۲- بناهای چند عملکردی.....
۱۸	۲-۱- ساختار.....
۱۸	۲-۱-۱- تهرنگ (پلان).....
۱۸	۲-۲-۱- تعداد طبقات.....
۱۹	۳-۲-۱- فضای اصلی.....
۱۹	۱-۳-۲-۱- دیوانخانه.....
۲۰	۳-۲-۲-۱- اندرونی.....
۲۱	۳-۳-۲-۱- حوضخانه.....
۲۲	۴-۳-۲-۱- برج.....
۲۳	۵-۳-۲-۱- فضای ورودی.....
۲۴	۴-۲-۱- اجزاء بنا.....
۲۴	۱-۴-۲-۱- ورودی.....
۲۵	۲-۴-۲-۱- پنجره.....
۲۵	۳-۴-۲-۱- در.....
۲۶	۴-۴-۲-۱- تالار.....

۲۶	 ۱-۲-۴-۵- ستون
۲۷	 ۱-۲-۴-۶- سایر اجزاء
۲۷	 ۱-۲-۴-۷- سقف
۲۸	 ۱-۲-۵- مصالح
۲۸	 ۱-۳- تاثیر معماری غرب بر ساختار
۲۹	 ۱-۴- تزیینات وابسته به معماری کاخهای قاجاری
۲۹	 ۱-۱- آئینه کاری
۳۰	 ۱-۲-۴- آ- کاری
۳۱	 ۱-۳-۴- کچهر
۳۱	 ۱-۳-۴-۱- نقوش هندسی
۳۱	 ۱-۳-۴-۲- نقوش ۴
۳۲	 ۱-۳-۴-۳- نقوش حیوانی
۳۲	 ۱-۳-۴-۴- نقش فرشته
۳۳	 ۱-۴-۴-۱- کاشی کاری
۳۳	 ۱-۴-۴-۲- کاشی قاز مقازی
۳۳	 ۱-۴-۴-۳- کاشی هفت رنگ
۳۴	 ۱-۴-۴-۴- کاشی ابرو بادی
۳۵	 ۱-۴-۵- دیواره نگاری
۳۷	 ۱-۴-۶- ارسی
۳۹	 تصاویر
۶۴	 نقشه ها
۶۹	 طرح ها
۷۵	 فصل دوم: دیوار نگاره های کاخهای قاجاری
۷۶	 ۱-۲- پیشینه تصویرپردازی در عصر قاجار

۷۶	۱-۱-۲- نقوش برجسته های ساسانی
۷۶	۲-۱-۲- دیوارنگاره عصر صفوی
۷۹	۲-۲- کلیاتی پیرامون نقوش برجسته قاجاری
۸۱	۱-۲-۲- نقوش برجسته های دوران قاجار
۸۵	۲-۲-۲- پاره ای از ویژگی های سبکی نقوش برجسته قاجار
۸۵	۳-۲- الگوبرداری از نقوش برجسته های ساسانی
۸۹	۳-۱- نقوش قاجار
۹۱	۱-۲-۲- ویژگی های نقوش قاجاری
۹۳	۲-۳-۲- بارستا
۹۶	۳-۳-۲- دیوارنگاره های ساسانی
۹۷	۱-۳-۳-۲- دیوارنگاره های ساسانی
۹۸	۲-۳-۳-۲- دیواری غربی
۱۰۰	۳-۳-۳-۲- سبک نگارهای کاخ افسانه ای
۱۰۱	۴-۳-۳-۲- نشانه شناسی در پیکره نگاری دوره قاجاری
۱۰۳	۵-۳-۳-۲- مقایسه تطبیقی میان دیوارنگاره های کاخ افسانه ای و کاخهای صفوی
۱۱۷	طرحها
۱۱۹	فصل سوم: فلز کاری در دوره قاجار
۱۲۰	مقدمه

فهرست تصاویر

۳۹	تصویر ۱-۱: عمارت دوشان تپه
۳۹	تصویر ۲-۱: عمارت تخت در شیراز
۴۰	تصویر ۳-۱: موقعیت قرارگیری کاخ شهرستانک نسبت به باغ
۴۰	تصویر ۴-۱: عمارت چشمه علی - دامغان

- تصویر ۶-۱: عمارت عمادیه ۴۱
- تصویر ۷-۱: مجموعه عمارت‌های دوشان تپه ۴۱
- تصویر ۸-۱: عمارت یاقوت ۴۲
- تصویر ۹-۱: عمارت سلطنت آباد ۴۳
- تصویر ۱۰-۱: عمارت فردوس ۴۳
- تصویر ۱۱-۱: عمارت دیوان‌خانه تبریز ۴۴
- تصویر ۱۲-۱: عمارت شمس‌العماره ۴۴
- تصویر ۱۳-۱: عمارت دیوانخانه شهرستانک ۴۵
- تصویر ۱۴-۱: حرمسرای عشرت آباد ۴۵
- تصویر ۱۵-۱: مسکن کاخ گلستان ۴۵
- تصویر ۱۶-۱: برج سرت آباد ۴۶
- تصویر ۱۷-۱: خوابگاه کاخ گلستان ۴۶
- تصویر ۱۸-۱: حوضخانه عمارت حاج ۴۶
- تصویر ۱۹-۱: برج سلطنت آباد ۴۷
- تصویر ۲۰-۱: برج اسبدوانی ۴۸
- تصویر ۲۱-۱: عمارت سردر نگار ۴۸
- تصویر ۲۲-۱: سردر قصر فجر ۴۸
- تصویر ۲۳-۱: سردر تخت مرمر ۴۹
- تصویر ۲۴-۱: عمارت کلاه‌فرنگی کاخ سلطنت آباد ۴۹
- تصویر ۲۵-۱: ورودی عمارت خروجی ۴۹
- تصویر ۲۶-۱: ورودی عمارت گلستان ۵۰
- تصویر ۲۷-۱: ورودی عمارت خوابگاه کاخ گلستان ۵۰
- تصویر ۲۸-۱: ورودی کاخ فردوس ۵۱
- تصویر ۲۹-۱: در عمارت بادگیر ۵۱
- تصویر ۳۰-۱: تالار و راهرو عمارت بادگیر ۵۲
- تصویر ۳۱-۱: درون تالار عمارت خروجی کاخ گلستان ۵۳
- تصویر ۳۲-۱: تالار عمارت سلام کاخ گلستان ۵۳
- تصویر ۳۳-۱: سراسرای تالار سلام کاخ گلستان ۵۴
- تصویر ۳-۳۴: سرستون‌های عمارت بادگیر ۵۴

- تصویر ۱-۳۵: تصویر سرستون عمارت تخت مرمر..... ۵۵
- تصویر ۱-۳۶: سرستون های کرنتین عمارت صاحب قرانیه..... ۵۵
- تصویر ۱-۳۷: شبه ستون سردر باغ دوشان تپه..... ۵۶
- تصویر ۱-۳۸: بام شیروانی عمارت بادگیر..... ۵۶
- تصویر ۱-۳۹: بام شیروانی عمارت حوضخانه صاحب قرانیه..... ۵۷
- تصویر ۱-۴۰: کلاه فرنگی دیوانخانه عمارت دوشان تپه..... ۵۷
- تصویر ۱-۴۱: آینه کاری تالار عمارت بادگیر..... ۵۸
- تصویر ۱-۴۲: آینه کاری روی گچ عمارت شمس العماره..... ۵۸
- تصویر ۱-۴۳: گچبری تالار کاخ سلیمانیه کرج..... ۵۹
- تصویر ۱-۴۴: کمره عمارت شمس العماره..... ۵۹
- تصویر ۱-۴۵: آشی آشپزی معرق در بادگیر..... ۵۹
- تصویر ۱-۴۶: کاشی کاری معرق رنگ در محوطه کاخ گلستان..... ۶۰
- تصویر ۱-۴۷: کاشی کاری آب پاشی کف عمارت شمس العماره..... ۶۱
- تصویر ۱-۴۸: نمایی از پنجره های درخت بلوطی..... ۶۱
- تصویر ۱-۴۹: نمایی از پنجره ارسی ایوان تخت مرمر..... ۶۲
- تصویر ۱-۵۰: نمایی از ارسی عمارت تخت مرمر..... ۶۲
- تصویر ۱-۵۱: نمایی از ارسی عمارت بادگیر..... ۶۳
- تصویر ۱-۵۲: نمایی از ارسی عمارت صاحب قرانیه..... ۶۳
- تصویر ۱-۲: کاخ چهلستون - تالار مرکزی - جنگ شاه اسماعیل صفوی با شکیب خان ازبک..... ۱۰۶
- تصویر ۲-۲: کاخ چهلستون - تالار مرکزی - جنگ چالدران..... ۱۰۶
- تصویر ۳-۲: کاخ چهلستون - تالار مرکزی - پذیرایی شاه طهماسب اول با پادشاه هند..... ۱۰۷
- تصویر ۴-۲: کاخ چهلستون - تالار مرکزی - مجلس پذیرایی شاه عباس اول با میرزا محمد خان پادشاه ترکستان..... ۱۰۷
- تصویر ۵-۲: تصویر فتحعلی شاه همراه شاهزادگان و درباریان - چشمه علی..... ۱۰۸
- تصویر ۶-۲: صحنه شکار فتحعلی شاه به همراه درباریان - تنگه واشی، فیروزکوه..... ۱۰۸
- تصویر ۷-۲: جلوس فتحعلی شاه به همراه شاهزادگان - دروازه قرآن، شیراز..... ۱۰۹
- تصویر ۸-۲: حسین علی میرزا در حال نبرد با شیر - دروازه قرآن، شیراز..... ۱۰۹
- تصویر ۹-۲: نشست تیمور میرزا بر تخت شاهی - پل آبگینه، کازرون..... ۱۱۰

- تصویر ۲-۱۰: به تخت نشستن محمد علی میرزا دولت شاه قاجار داخل ایوان بزرگ طاق بستان-
کرمانشاه..... ۱۱۰
- تصویر ۲-۱۱: صحنه شکار گوزن و گراز، دیواره سمت راست و سمت چپ دیواره بزرگ، طاق
بستان، کرمانشاه..... ۱۱۱
- تصویر ۲-۱۲: بهرام دوم همراه با درباریان..... ۱۱۲
- تصویر ۲-۱۳: بهرام دوم همراه با خانواده‌هاش - نقش رستم، فارس..... ۱۱۲
- تصویر ۲-۱۴: بهرام دوم در حال کشتن شیر و محافظت از خانواده‌هاش..... ۱۱۳
- تصویر ۲-۱۵: مراسم سلام نوروزی، دیواره کاخ نگارستان..... ۱۱۴
- تصویر ۲-۱۶: آغامحمدخان همراه با ایل قاجار- دیواره شرقی تالار اصلی (قبل از مرمت)..... ۱۱۵
- تصویر ۲-۱۷: آغامحمدخان همراه با ایل قاجار- دیواره شرقی تالار اصلی (بعد از مرمت)..... ۱۱۵
- تصویر ۲-۱۸: فتحعل شاه به همراه شاهزادگان، دیواره ضلع غربی- قبل از مرمت..... ۱۱۶
- تصویر ۲-۱۹: فتحعل شاه همراه شاهزادگان - قبل از مرمت و در زمان مرمت..... ۱۱۶
- تصویر ۲-۲۰: عبدالله خان نقاش، کاخ سلیمانیه..... ۱۱۶
- تصویر ۳-۱: آفتابه و طلاهای مرمت شده..... ۱۲۵
- تصویر ۳-۲: آفتابه و طاق طلا..... ۱۲۷
- تصویر ۳-۳: آفتابه فولادی..... ۱۲۸
- تصویر ۳-۴: بشقاب طلای..... ۱۲۹
- محل نگهداری لندن موزه ویکتوریا آلبرت..... ۱۲۹
- تصویر ۳-۵: فنجان گیر (ظرف)..... ۱۳۰
- تصویر ۳-۶: فنجان گیر (انگاره طلا)..... ۱۳۱
- تصویر ۳-۷: تنگ..... ۱۳۲
- تصویر ۳-۸: تنگ..... ۱۳۳
- تصویر ۳-۹: کاسه فلزی سرپوش دار طلاکوب..... ۱۳۴
- تصویر ۳-۱۰: بشقاب فولادی طلاکوب شده..... ۱۳۵
- تصویر ۳-۱۱: صراحی فولادی درب دار طلاکوب..... ۱۳۶
- تصویر ۳-۱۲: کاسه فولادی با نقش طلاکوب..... ۱۳۷
- تصویر ۳-۱۳: عصای فولادی طلاکوب با نقوش اسلیمی..... ۱۳۸
- تصویر ۳-۱۴: لگن مسی..... ۱۳۹
- تصویر ۳-۱۵: سینی برنجی..... ۱۴۰

۱۴۱.....	تصویر ۳-۱۶: - قاشق پذیرایی.....
۱۴۲.....	تصویر ۳-۱۷: قندان نقره.....
۱۴۳.....	تصویر ۳-۱۸: گلدان نقره.....
۱۴۴.....	تصویر ۳-۱۹: گلدان نقره.....
۱۴۵.....	تصویر ۳-۲۰: ظرف نقره.....
۱۴۶.....	تصویر ۳-۲۱: قلیان.....
۱۴۷.....	تصویر ۳-۲۲: قلیان.....
۱۴۸.....	تصویر ۳-۲۳: آتش دان.....
۱۴۹.....	تصویر ۳-۲۴: آتش دان.....
۱۵۰.....	تصویر ۳-۲۵: کاس طاق (تباکو) چیق.....
۱۵۱.....	تصویر ۳-۲۶: کشک فولادی طلاکوب.....
۱۵۲.....	تصویر ۳-۲۷: قلیان جی.....
۱۵۳.....	تصویر ۳-۲۸: سرویس از التاج از جنس برنج.....
۱۵۴.....	تصویر ۳-۲۹: جعبه نامه ز جنس نقره.....
۱۵۵.....	تصویر ۳-۳۰: شمعدان کوچک فلز میس شده.....
۱۵۶.....	تصویر ۳-۳۱: مهر مجسمه از فولاد.....
۱۵۷.....	تصویر ۳-۳۲: سه عدد مهر برنجی کنده کاری شده.....
۱۵۸.....	تصویر ۳-۳۳: زنگ فولادی طلاکوب.....
۱۵۹.....	تصویر ۳-۳۴: تاج میناکاری آغا محمد خان.....
۱۶۰.....	تصویر ۳-۳۵: بازویند فولادی.....
۱۶۱.....	تصویر ۳-۳۶: قیچی فولادی.....
۱۶۱.....	تصویر ۳-۳۷: شفره (کارد چرم بری) فولادی.....
۱۶۲.....	تصویر ۳-۳۸: سر مه دان فولادی نقره کوب.....
۱۶۳.....	تصویر ۳-۳۹: تندیس گوزن.....
۱۶۴.....	تصویر ۳-۴۰: سینه پوش فولادی طلاکوب: (قطعه از یک چهار آینه).....
۱۶۵.....	تصویر ۳-۴۱: کلاه خود فولادی.....
۱۶۶.....	تصویر ۳-۴۲: سپر فولادی.....
۱۶۷.....	تصویر ۳-۴۳: باروتندان فولاد طلاکوب.....
۱۶۷.....	تصویر ۳-۴۴: خنجر فولادی.....

۱۶۸.....	تصویر ۳-۱۵: خنجر.....
۱۶۸.....	تصویر ۳-۱۶: شمشیر فولاد.....

فهرست نقشه‌ها

۶۴.....	نقشه ۱-۱: پلان قصر قجر.....
۶۵.....	نقشه ۱-۲: پلان طبقه همکف تالار کاخ سلیمانیه کرج.....
۶۵.....	نقشه ۳-۳: پلان عمارت بادگیر.....
۶۶.....	نقشه ۴-۱: پلان باران شمس‌العماره.....
۶۷.....	نقشه ۵-۱: پلان عمارت فرح‌آباد.....
۶۸.....	نقشه ۶-۱: پلان عمارت سلطنت‌آباد.....

فهرست طرح‌ها

۶۹.....	طرح ۱-۱: قصر قجر.....
۶۹.....	طرح ۲-۱: طرحی از کاخ سلطانیه.....
۷۰.....	طرح ۳-۱: دیوان‌خانه کاخ گلستان.....
۷۰.....	طرح ۴-۱: حوضخانه قصر قجر.....
۷۱.....	طرح ۵-۱: حوضخانه صاحب‌قرانیه.....
۷۱.....	طرح ۶-۱: نمای داخلی یکی از اتاق‌های پذیرایی قصر قجر.....
۷۲.....	طرح ۷-۱: ستوری و انواع آن.....
۷۳.....	طرح ۸-۱: آجرکاری حوضخانه کاخ گلستان.....
۷۳.....	طرح ۹-۱: نگاره دیواری هشت بهشت.....
۱۱۷.....	طرح ۱-۲: فتحعلی شاه در حال شکار شیر- نقش برجسته شهری، تهران.....
۱۱۷.....	طرح ۲-۲: شاه در حال نبرد با شیر، تخت جمشید فارس.....